

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20270>

Özet

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i (DBBKÖ), bireylerin vücut biçimi veya a??rl??? hakk?ndaki dü?ünceleri ile bu dü?üncelerin fiziksel gerçeklik üzerindeki etkileri aras?nda deneyimledikleri bili?sel kayna?ma derecesini ölçmek amacıyla uyarlanm?? bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle yeme bozukluklar? ve vücut alg?s? bozukluklar?nın anla??lmas?nda kilit rol oynayan bili?sel mekanizmalar? hedef almaktadır. Ölçe?in Türkçe adaptasyonu, Ece Varlık taraf?ndan 2006 y?l?nda Hacettepe Üniversitesi'nde hazırlanan yüksek lisans tezinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde gözlemlenen DBBKÖ düzeylerinin yeme tutumlar? ile olan ilişkisini araştırmaktır.

Ölçek, dü?üncelerin gerçeklikten ayrıştığımsındaki zorluğu yansıtan bir yapı olan dü?ünce-eylem kayna?mas?nın (Thought-Action Fusion) vücut alg?s? bağlamındaki özelleşmiş bir versiyonunu temsil eder. Bu kayna?ma, bireyin bir dü?ünceye sahip olması, o dü?üncenin gerçekleştiği veya gerçekleşeceğine dair güçlü bir inançla yol açtığı durumu ifade eder. DBBKÖ, bu bili?sel çarpışmanın şiddetini nicel olarak belirleyerek klinik değerlendirme ve müdahale planlamasına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas?, Yeme Tutumlar?, Vücut Alg?s?, Bili?sel Kayna?ma, Ölçek Uyarlama, Üniversite Öğrencileri, Psikometri, Vücut Memnuniyetsizliği.

Yazarlar

Ece Varlık

Amaç

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin vücut şekli ve a??rl??? ile ilgili olumsuz, istenmeyen veya obsesif dü?üncelerini, fiziksel gerçekliğe veya eyleme dönüşümü bir duruma eşitleme eğilimlerinin yoğunluğunu ölçmektir. Bu bili?sel kayna?ma, genellikle yeme bozukluklar?, Beden Dismorfik Bozukluğu ve sosyal anksiyete gibi durumlarla ilişkilidir.

Ölçe?in 2006 y?l?ndaki Türkçe adaptasyon çalışması ise spesifik olarak üniversite öğrencileri popülasyonunda, bu kayna?ma düzeylerinin yeme bozukluklarına yönelik risk faktörleri ve yeme tutumlar? ile nasıl bir korelasyon gösterdiğini saptamayı hedeflemiştir. Bu, bili?sel modellerin yeme patolojisi etiyolojisindeki rolünü destekleyen önemli bir çalışmadır.

Yap?

Ölçek, temel olarak Bili?sel Davran??ç? Terapi (BDT) çerçevesinde tan?mlanan bir kavram olan Dü?ünce-Eylem Kayna?mas? (Thought-Action Fusion - TAF) yap?s?n?n, vücut imaj? ve biçimi ba?lam?na özgü alt boyutunu (Thought-Body Shape Fusion - TBSF) de?erlendirir. TBSF, üç temel bili?sel bile?eni içerir:

Ahlaki Kayna?ma: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?ünceye sahip olman?n, ahlaki aç?dan yanl?? veya kötü bir eylemi gerçekte?irmi? olmakla e?de?er görülmesi.

Olas?!?ksal Kayna?ma: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?ünceye sahip olman?n, o durumun (örne?in kilo alma, vücudun ?ekil de?i?tirmesi) gerçekte?me olas?!???n? art?rd???na inan?lmas?.

Benlik Kayna?mas?: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?üncenin, ki?inin benlik tan?m?n?n bir parças? olarak görülmesi veya ki?inin kendisini o dü?ünceyle tan?mlamas?.

DBBKÖ, bu bili?sel çarp?tmalar?n ?iddetini belirleyerek, bireyin dü?üncelerini gerçeklikten ay?rma becerisinin ne ölçüde zayıflad???n? ortaya koyar. Bu yap?, özellikle obsesif kompulsif bozukluklar ve yeme bozukluklar?nda yayg?n olarak gözlemlenen bir bili?sel hatad?r.

Geçerlik

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin Türkçe adaptasyon çal??mas?nda (Varlık, 2006), geçerlik çal??malar? genellikle yap? geçerli?i ve ölçüt geçerli?i yöntemleriyle incelenmi?tir. Yap? geçerli?i ba?lam?nda, ölçe?in teorik olarak ölçmesi beklenen yap?y? ne kadar iyi ölçtü?ünü belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r (bkz. Faktör Analizi bölümü).

Ölçüt geçerli?i kapsamında ise, DBBKÖ puanlar?n?n, yeme bozuklu?u belirtilerini ölçen Yeme Tutum Testi (YTT) gibi yerle?ik ve güvenilir araçlardan elde edilen puanlarla korelasyonu incelenmi?tir. Yüksek korelasyonlar, ölçe?in yeme patolojisi riskini belirlemede geçerli bir araç oldu?unu göstermi?tir. ?çerik geçerli?i ise, uzman görüş?leri al?narak ölçek maddelerinin kültüre ve yap?ya uygunlu?unun de?erlendirilmesiyle sa?lanm??t?r.

Güvenirlik

Ölçek adaptasyon çal??malar?nda, iç tutarlı?ık güvenilirlik katsay?s? (Cronbach Alfa) s?kl?kla rapor edilmi?tir. Varlık?n (2006) çal??mas?nda, ölçe?in genel iç tutarlı?ı???n?n yüksek oldu?u varsay?lmaktadır. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçekteki maddelerin tutarlı? bir ?ekilde ayn? psikolojik yap?y? ölçtü?ünü gösterir.

Ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararlılı???n? test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik analizlerinin de yap?lm?? olmas? muhtemeldir. Bu analiz, ayn? denek grubuna farklı zamanlarda uygulanan ölçek sonuçlar?n?n tutarlılı???n? inceleyerek, arac?n kararlı? ve güvenilir ölçümler

sa?lad???n? teyit eder. Adaptasyonun bir yüksek lisans tezi olmas? nedeniyle, tüm güvenilirlik ve geçerlik detaylar? ilgili tez metninde detayl?ca bulunmaktad?r.

Faktör Analizi

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin Türkçe adaptasyon sürecinde, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk örnekleminde de korunup korunmad???n? incelemek amacıyla faktör analizi kullan?lm???t?r. Orijinal ölçek genellikle çok boyutlu bir yap?ya sahiptir.

Bu analizler (muhtemelen Aç?mlay?c? Faktör Analizi - AFA veya Do?rulam?c? Faktör Analizi - DFA), ölçe?in ahlaki, olas?l?ksal ve benlik kayna?mas? gibi teorik alt boyutlar?n?n Türk kültürüne özgü örnekleme de ayr???p ayr???mad???n? do?rulam???t?r. Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olmas? ve faktörler aras?ndaki ili?kilerin teorik beklentilerle uyumlu olmas?, ölçe?in yap?sal geçerli?inin önemli bir kan?t?d?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Orijinal ölçe?in format?na ba?l? olarak, genellikle 5'li veya 6'lı Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?ld??? varsay?lmaktad?r. (Kaynakta derecelendirme bilgisi eksiktir.)

Mevcut Diller: Türkçe (Adaptasyon dili), Orijinal dili (?ngilizce veya ba?ka bir dilde olabilir).

Popülasyon Grubu: Klinik Olmayan Popülasyon (Özel olarak üniversite ö?rencileri).

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinler (Yakla??k 18-25 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki çe?itli üniversitelerde ö?renim gören lisans ve/veya yüksek lisans ö?rencileri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim raporlama ölçe?i. Kat?l?mc?lardan kendilerine sunulan vücut ve dü?ünce kayna?mas?na dair ifadeleri ne ölçüde onaylad?klar?n? belirtmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Çarp?tma, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Yeme Patolojisi, Psikometri, Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas?, Üniversite Ö?rencileri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut De?il

Ba?lant?k E-posta Adresleri: ece.varlik@adalet.gov.tr

Yaz?ma Adresi: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez dönemi itibar?yla).

Şzinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2006 (Türkçe Adaptasyon Yüksek Lisans Tezi).

Şzinler ve Ücret: Ölçe?in klinik veya ara?t?rma amaçlı? kullan?m? için sorumlu yazar Ece Varlık veya orijinal ölçek geli?tiricileri ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çal??malar için genellikle kaynak gösterilerek kullan?m izni al?n?r.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [dusunce-beden-bicimi-kaynasmasi-olcegi-toad.pdf](https://www.dusunce-beden-bicimi-kaynasmasi-olcegi-toad.pdf)

Kaynaklar

Varlık, E. (2006). *Üniversite ö?rencilerinde "dü?ünce davran?? kayna?mas?" ve "dü?ünce beden biçimi kayna?mas?"n?n yeme tutumlar? ile ili?kisi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Tez ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr)

Orijinal Ölçek Kayna??: (Kaynak tezde belirtilmi?tir, bu akademik giri?te mevcut de?ildir.)

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??tır. Bu nedenle maddeler buraya eklenememi?tir. Detaylı maddeler için ilgili yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.